

Riskinarvioinnin tutkimusyksikkö
Kirsi-Maarit Siekkinen

18.5.2015

Kokous: 23rd Meeting between Focal Points and EFSA
Paikka: Palma Congress Centre, Palma de Mallorca (Espanja)
Aika: 6–7.5.2015
Osallistuja: Kirsi-Maarit Siekkinen, Evira

Yhteenveto

Järjestyksessään 23. Focal Point (FP) -kokous järjestettiin Palma de Mallorcalla. Kokouksen puheenjohtajana toimi Stef Bronzwaer EFSA:n Advisory Forum ja Scientific Cooperation -yksiköstä. Kokouksessa olivat paikalla kaikki maat lukuun ottamatta esteen ilmoittanutta Islantia. Tanskan edustaja oli taas vaihtunut.

Kokouksen osallistui myös EFSA:n pääjohtaja Bernhard Url, jolle FP:t esittelivät kokouksen aluksi joitakin tehtäviään. Lisäksi kuulimme esitykset EFSA:n virkamies- ja jatko-opiskelijaohjelmista, viimeisimmät uutiset meneillään olevista ja tulevista EFSA:n rahanhakukuulutuksista, sekä uudesta tiedonvaihtoon keskittyvästä ”rahoitusinstrumentista”.

Stefano Cappé EFSAsta kertoi puhelimitse EFSA:n tietovarastohankkeesta ja piti esityksen sen käyttömahdollisuuksista.

Kokouksessa kuultiin myös katsaukset AFn ja AFCWG:n viimeisimistä kokouksista.

Kokouksen toinen päivä sisälsi esitykset mm. EFSA:n valmiudesta ruoka- ja rehukriiseihin, jäljitettävyyteen ja tautipurkausten nopeaan arviointiin. Jäsenmaista Ranska piti esityksen hyönteisten elintarvike- ja rehukäyttöön liittyvästä riskinarvioinnista. Alankomaat kertoi heidän ryhtyneen rankkaamaan riskejä tuotantoketjukohtaisesti ja esitteli kokouksessa valmistumassa olevaa punaiseen lihantuotantoketjuun liittyvää rankkausta.

Loppukeskustelussa virisi spontaani ajatus EFSA:n päärakennukseen perustettavasta FP -maiden esittelykulmuksesta (*MS corner*), jossa esim. jäsenmaiden tekemät posterit ja esitteet yhteistyöstä EFSA:n kanssa olisivat kaikkien EFSA:ssa kävijöiden nähtävillä. Aiheeseen palataan vielä tulevissa kokouksissa.

EFSA ilmoitti kirjaavansa tästä kokouksesta lyhyen muistion AF - jäsenille.

AECOSANin (*Spanish Agency on Food Safety and Nutrition*) pääjohtaja Teresa Robledo esitti isäntien tervehdyksen. Tervetuliaispuheen piti myös Baleaarien presidentti José Ramón Bauzá Díaz, joka toivotti kokoukseen osallistujat tervetulleiksi Baleaarien saariryhmän (yksi Espanjan autonomisista maakunnista) pääkaupunkiin Palma de Malloralle.

Lisätietoa AECOSANsta: <http://aesan.msssi.gob.es/en/AESAN/web/home.shtml#>

Kokouksen parasta antia oli EFSA:n pääjohtajan Bernhard **Urlin avoin, innostava ja innovatiivinen puhe FP:lle**, joka korosti EFSA:n ja jäsenmaiden välisen yhteistyön tärkeyttä. Hän kiitti FP:ta työstä EFSA:n ”suurlähteiläinä” ja kertoi visioistaan kuinka FP:t voivat tukea ja edistää tulevaisuudessakin EFSAa kohti vuodelle 2020 asetettuja tavoitteita ja kohti avointa EFSAa (*Open EFSA*).

Kaikki yhtyivät huoleen uusien riskinarviointisijoiden saamisesta korvaamaan eläköityviä konkareita. Samoin tunnistettiin yhteinen tarve kansalaisten luottamuksen säilyttämisestä; tulevaisuudessa ei enää riitä, että tehdään korkealaatuista tiedettä ja tuotetaan korkealaatuisia lausuntoja – oleellista tulee yhä enemmän olemaan myös se, että kansalaiset luottavat heille viestittyyn tietoon ja tuloksiin.

FP:t vastasivat pääjohtajan puheeseen, esittelemällä joitakin tehtäviään. Esim. IT esitteli heillä käytössä olevaa työkalua (*Tavolo EFSA*), joka kokoaa maan AFn, FPn, AFCWG:n, EFSA:n tieteellisten verkostojen kansalliset edustajat ja eri (EFSA:n toimialan) ministeriöiden virkamiehiä säännöllisiin yhteiskokouksiin, joissa jaetaan ja vaihdetaan tietoa EFSA:n toimialalta ja keskustellaan asioista jotka liittyvät mm. EFSA:n ohjelmiin osallistumisiin. Työkalu tukee myös maan AF -jäsentä ja varmistaa, että kaikki tietävät missä mennään.

UK esitteli kuinka he kansallisesti valmistelevat AF -kokouksiin osallistumisia. UK pyysikin EFSAa avaamaan enemmän AF -kokouksen asialistan sisältöä hyvissä ajoin ennen kokousta, jotta kokouksiin ehdittäisiin valmistautumaan paremmin.

NO esitteli miten he hyödyntävät kansallisesti *Forthcoming risk assessment activities* - taulukkoa, jolla jaamme tietoja suunnitteluasteella olevista riskinarvioinneista, riskinarviointiin liittyvästä tiedonkeräyksestä sekä tutkimuksesta tosillemme ja EFSA:lle. He huomioivat kansallisia riskinarviointeja miettiessään muiden maiden ja EFSA:n suunnitelmat ja jo valmistuneet arvioinnit, ennekuin päättävät omien resurssiensa kiinnittämisestä.

ES esitteli kansallisia verkostojaan (kehittymässä olevien riskien ja nanoteknologian alalta), jotka he olivat perustaneet tukemaan maansa edustajia EFSA:n tieteellisissä verkostoissa.

SK esitteli FPn organisoimia kansallisia tapahtumia (mm. tieteelliset konferenssit, työpajat ja riskinarviointikoulutukset) ja FPn roolia niissä. Pääjohtaja vaikutti tyytyväiseltä kuulemaansa.

Stef Bronzwaer EFSAsta kertoi **viimeisimpiä kuulumisia virkamiesvaihto-ohjelmasta** (*Guest Scientist*); EFSAsta on ollut eri maissa vaihdossa yhteensä 4 virkamiestä (keskimäärin 4 pv/hlö) ja jäsenmaista EFSAssa 11 virkamiestä (keskimäärin 2 vk/hlö). Vaihto-ohjelmaan osallistuneiden antamat palautteet ovat olleet varsin positiivisia.

Vaihto ei edellytä enää vastavuoroisuutta eli jäsenmaista voi lähteä EFSAan vaihtoon ilman, että EFSAsta tulee joku jäsenmaahan. Vaihdoista kiinnostuneiden hakukaavakkeet ja hakijoiden CVt lähetetään keskitetysti EFSA:lle AFn kautta (*lisätietoja saa allekirjoittaneelta*).

Keskustelimme kokouksessa myös vaihtomahdollisuuksista maasta toiseen. EFSA ei nähnyt tähän mitään estettä, sillä vaihtoon lähtevän virkamiehen oma organisaatio vastaa vaihdosta syntyvistä kustannuksista. FPt jakavat ohjelmasta tulevaisuudessa lisätietoa mm. tiedottavat seuraavasta hakuajankohdasta.

Eurooppalaisesta yhteistyöstä EFSA:n toimialalla kiinnostuneet **jatko-opiskelijat voivat myös nyt hakea EFSAan vaihtoon**. Kohde jatko-opiskelijoita ovat ainakin ensivaiheessa EFSA:n yhteistyöorganisaatioiden (*Art36*) yliopisto-opiskelijat. EFSA:lla ei ole tähän varattuna rahoitusta, vaan EFSA:n vaihtoon haluavien jatko-opiskelijoiden on rahoitettava vaihdossa olonsa muilla rahoituksilla esim. haettava Marie Skłodowska-Curie -rahoitusta.

Maksimi vaihdossa oloaika on 6 kk ja haku on auki ympäri vuoden. Hakulomake vaihdosta kiinnostuneille löytyy täältä: <http://www.efsa.europa.eu/en/jobs/traineeship.htm> EFSA pyysi FP:ja jakamaan tietoa tästä uudesta tutkijaliikkuvuusmahdollisuudesta kansallisella tasolla.

(Bernhard Url lähti).

EFSA on ottamassa käyttöön uudenlaisen rahoitusmallin, jolla se rahoittaa tiedonvaihtoprojekteja (*twinning projects*) maiden *Art36* organisaatioiden välillä (miniminä organisaatioita 2:sta maasta). Konsepti ei ole vielä valmis, eikä rahoituksen suuruudestaan ole vielä varmaa tietoa.

Uuden rahoitusmuodon tavoitteena on vahvistaa tiedon leviämistä maiden välillä ja edistää maita jakamaan osaamista ja tietoja sellaisille maille jotka niitä tarvitsevat. (Huom: EFSA ei määrää mitä tietoa maiden välillä projekteissa vaihdetaan, vaan *Art36* organisaatiot saavat itse ehdottaa jotain).

Haun on tarkoitus olla 2 -vaiheinen: ensimmäisessä vaiheessa maiden *Art36* organisaatiot lähettävät ehdotuksia/kiinnostuksenilmaisuja EFSA:n toimialalta EFSA:lle (epäselväksi jäi täytyykö ensimmäisessä vaiheessa olla jo ”*twinning*” -partneri/t). Ensimmäisen vaiheen jälkeen EFSA arvioi ehdotuksen, jonka aikana on vielä mahdollista keskustella siitä, kuinka projektin yksityiskohdat toteutetaan. Toisessa vaiheessa lähetetään yksityiskohtainen ehdotus EFSA:lle, jonka jälkeen on lopullinen arviointi.

Projekteissa tulee olemaan samankaltainen hallinto kun EFSA:n apuraharahoituksissa. EFSA:n ajatus on rahoittaa näitä yhdessä hakijamaiden *Art36* organisaatioiden kanssa (50 – 50?). Ensimmäinen haku avautuu jo ehkä vuoden lopussa. Ensin tulee ns.pilottivaihe, jossa uutta instrumenttia harjoitellaan.

Tilemachos Goumperis EFSAsta esitteli puhelimitse **EFSA:n valmiutta ruoka- ja rehukriiseihin**. Kiireellisiä arviointeja EFSA on tehnyt reilut kymmenkunta mm. dioksiini sianlihassa (2008), Schmallenberg -virus (2012) ja fenyylibutatsonijäämät hevosenlihassa (2013). Arvioinnit on tehty erittäin lyhyessä ajassa (tunneista 46:een päivään), jolloin ei ole mahdollista tehdä kovinkaan laajoja tiedonhakuja tai muodostaa uutta aineistoa.

Arvioinnit sisältävät yleensä myös enemmän epävarmuutta kuin klassiset/perinteiset riskinarvioinnit. Joissain arvioinneissa on ollut myös välttämätöntä lähettää EFSA:n henkilöstöä maahan jossa kriisi on. Samoin jäsenmaiden asiantuntijoita on lähetetty tarpeen tullen EFSA:n apuun. Molemmipuolinen apu on toiminut hyvin.

Hyvään kriisihallintaan kuuluu aina myös tehokas riskiviestintä ja tiedonjako. EFSA:lla on ollut jatkuvasti aiheeseen liittyviä kriisiharjoituksia.

EFSA on myös tehnyt oheistuksen käytännöistä, jotka varmistavat sen pikaiset neuvot elintarvike- ja rehukriiseihin: ”*EFSA procedures for responding to urgent advice needs*”:

<http://www.efsa.europa.eu/en/supporting/doc/279e.pdf>

Stefano Cappé EFSAsta kertoi puhelimitse **EFSA:n tietovarastohankkeesta (DWH)** ja piti demonstraation tietovaraston toiminnasta. DWH:n toimintaa testataan alkuvaiheessa ns. *Circle of Trust* -pilotin piirissä, joka aloitettiin helmikuussa 2015. Pilottiin osallistuu 14 maata (FI, AT, BG, HR, CY, EE, FR, HU, SE, EL, DK, NL, NO JA LU), jotka sallivat toistensa tarkastella EFSA:lle toimitettujen kontaminanttiaineistojen tietoja raakadatan tasolla.

Julia Finger EFSAsta esitteli EFSA:n **tieteellisten verkostojen tämän vuotisia kokousajankohtia** ja kertoi, että FP:lla on nyt lukuoikeudet lähes kaikkien verkostojen DMS -järjestelmässä sijaitsemiin kansioihin.

FPille tullaan lähettämään jatkossa myös kokousten asialistat.

Lähes kaikki maat ovat lähettäneet tämänvuotiset päivitykset verkostojen edustajista, myös NO ja IS liittyvät uusina mukaan verkostoihin, CH on listattu tarkkailijaksi. FPja muistutettiin vielä, että päivityksiä voidaan tehdä pitkin vuotta AFn kautta esim. tilanteissa joissa verkostojen edustaja vaihtuu. Seuraava isompi päivitys toteutetaan vuoden 2016 alkupuolella.

Keskustelimme kokouksessa uusien verkostolaisten priiffauksista. DKn edustaja (joka oli ensimmäistä kertaa kokouksessa mukana) toivoi, että myös FP -verkostossa olisi jonkunlainen perehdytyspaketti uusille edustajille. EFSA ehdotti, että perustaisimme erillisen työryhmän miettimään miten uusia verkostolaisia autettaisiin alkuun. Vapaaehtoisiksi ilmoittautuivat saman tien: FR, UK, EL ja ES.

Olaf Mosbach-Schulz EFSAsta kertoi puhelimitse **komissiolta saadusta jäljitettävyyks mandaatista:**

“Scientific assistance in the investigation of multinational foodborne outbreaks - tracing back&forward exercises on foodstuffs and their analysis”.

Esimerkkitapauksena jäljitettävyyssaiheesta meille esiteltiin marjojen jäljitykset pari vuotta sitten alkaneen hepatiitti A -epidemioiden yhteydessä, jolloin tapauksia esiintyi useissa Euroopan maissa (IT, UK, DE, IE, FR, SE, FI, NL, NO). Työläät jäljitysselvitykset vaativat onnistuakseen unionin laajuista yhteistyötä, jota EFSA oli koordinoimassa komission valtuuttamana. Aineisto analysoitiin tuolloin Saksan riskinarviointi-instituutissa (BfRn) kehitetyllä *FoodChain – Lab* -ohjelmistolla, jolla pyritään löytämään jakeluketjujen ja -reittien solmukohdista ne joilla on yhteyksiä sairastapauksiin ja jonka avulla voidaan lopulta tarkastella hypoteeseja siitä, missä tartunnan lähde voisi olla.

Lisätietoja *FoodChain -Lab*sta: <http://foodrisklabs.bfr.bund.de/index.php/sample-page-2/>

Ilias Papatryfon EFSAsta kertoi puhelimitse **EFSAn meneillään olevista ja tulevista rahanhakukuulutuksista**, jotka listattu alle:

- *Data collection for the estimation of ecological data, residue level and residue decline of pesticides on food items to be used in risk assessment for birds and mammals*
300 000 €, haku on auki: <http://www.efsa.europa.eu/en/art36grants/article36/gpefsapras201501.htm>
dl. 18.5.2015 (Art36 org.haku)
- *Development of a consolidated database covering EFSA pesticide outputs on active substances*
400 000 €, haku on auki: <http://www.efsa.europa.eu/en/tenders/tender/ocefsapras201502.htm>
dl. 22.6.2015 (hankintasopimus)
- *Generation of occurrence data on citrinin in food*
200 000 €, haku auki: <http://www.efsa.europa.eu/en/art36grants/article36/gpefsabiocontam201501.htm>
dl. 22.5.2015 (Art36 org.haku)
- *Biological relevance of the magnitude of effects (considering mortality, sub-lethal and reproductive effects) observed in studies with amphibians and reptiles in view of population level impacts on amphibians and reptiles*
130 000 €, haku on auki: <http://www.efsa.europa.eu/en/tenders/tender/ocefsapras201501.htm>
dl. 3.7.2015 (hankintasopimus)
- *Literature review of baseline information to support the risk assessment of RNAi –based GM plants*
260 000 €, haku on auki: <http://www.efsa.europa.eu/en/tenders/tender/ocefsagmo201501.htm>
dl. 31.8.2015 (hankintasopimus)
- *Pilot project on the implementation of SSD2 in the frame of the electronic transmission of harmonized data*
300 000 €, haku on auki: <http://www.efsa.europa.eu/en/tenders/tender/ocefsadata201502.htm>
dl. 19.6.2015 (hankintasopimus)
- *Support to National Dietary Surveys in compliance with the EU Menu methodology (fifth support):*
Lot 1 – “The children’s survey” including subjects from three months up to 9 years old
Lot 2 – “The adults’ survey” including subjects from 10 to 74 years old
1 215 000 €, haku on auki: <http://www.efsa.europa.eu/en/tenders/tender/ocefsadata201503.htm>
dl. 7.8.2015 (hankintasopimus)
- *Genotoxicity study on Beauvericin and Enniatins in order to refine risk assessment*
500 000 €, haku avautunee toukokuussa (Art36 org. haku)
- *Modelling population dynamics of aquatic and terrestrial organisms using Dynamic Energy Models (DEB): application to risk assessment of chemical mixtures*
250 000 €, haku on auki: <http://www.efsa.europa.eu/en/tenders/tender/ocefsascer201501.htm>
dl. 30.6.2015 (hankintasopimus)
- *Global food chain analysis of aquaculture: identification of vulnerabilities and drivers of change for identification of emerging risk*
300 000 €, haku avautunee toukokuussa (hankintasopimus)

- Assistance to the Assessment and Methodological support unit (AMU) for provision of services to EFSA on R coding, programming, ad-hoc R consultation (bug fixing, convergence issues faced, code optimization), and the provision of a scalable high performance computing environment upon request 400 000 €, haku avautunee toukokuussa (nelivuotinen puitesopimus)

Kokouksessa palattiin vielä viime kokouksen ryhmätöihin. Ryhmä jolla oli käsiteltävänä **taulukko *Forthcoming risk assessment activities***, oli työstänyt vielä ohjetta taulukon sisällöstä.

Ryhmä oli laatinut kokoukseen kaksi ehdotusta, joista ensimmäinen sisälsi idean, että taulukkoon kerättäisiin tiukasti vain riskinarviointia käsittelevät maiden suunnitelmat ja toinen ehdotuksista puolestaan idean, jossa taulukkoon kerättäisiin tietoa myös muista riskinarviointiin liittyvistä aktiviteeteista (esim. riskinarviointiin liittyvät tiedonkeräys- ja tutkimushankkeet). Aiheesta äänestettiin ja ainoastaan UK kannatti FIn ohella ehdotuksista jälkimmäistä.

Aiheeseen palattaneen vielä AFssä, koska myös taulukon luottamuksellisuudesta oli epäselvyyttä.

Muut asiat

- Koska FPt olivat pyytäneet EFSA:ta koulutusta uuden DMS -järjestelmän käytöstä, piti EFSA lyhyen demoklinikan DMS:stä, ja kehotti FP:ja ongelmatilanteissa 1) hyödyntämään DMS -käyttöopasta (joka on tehty erityisesti EFSA:n ulkopuolisille käyttäjille), 2) ottamaan yhteyttä AFSCO -yksikköön tai 3) ottamaan yhteyttä käyttäjätukeen. FP:ja lohdutti tieto, että myös EFSA:laisilla on ongelmia järjestelmän käytössä, eikä se demotilanteessakaan toiminut niin kuin sen olisi pitänyt.
- EFSA kertoi saaneensa 6 hakemusta vastauksena temaattiseen apurahakuulutukseen (*New approaches in identifying & characterising microbiological & chemical hazards*). Hakemusten arviointia ei ole vielä aloitettu.
- FR piti esityksen syötäviin hyönteisiin liittyvästä riskinarvioinnista. ANSES:n lausunto "*On the use of insects as food and feed and the review of scientific knowledge on the health risks related to the consumption of insects*" on julkaistu nyt myös englanniksi: <https://www.anses.fr/en/documents/BIORISK2014sa0153EN.pdf> (*Kokouksessa pidetty esitys on saatavissa allekirjoittaneelta*).
- EFSA kertoi mahdollisuudesta, että EFSA:n henkilöstölleen ja panelisteilleen järjestämiin riskinarviointikoulutuksiin pääsee mukaan myös tieteellisten verkostojen edustajia jäsenmaista. Koulutukset järjestetään vuosien 2015–2017 aikana seuraavien teemojen alueelta: ympäristöriskinarviointi (6 kurssia), *Benchmark dose* -lähestymistapa (6 kurssia) ja toksikologinen mallinnus (5 kurssia). EFSA tulee informoimaan verkostolaisia kurssiajankohdista ja -paikoista.
- FR informoi kansainvälisestä konferenssista "*Global challenges in foodborne zoonoses: combating emerging threats using a One-Health approach*" (8–9.10.2015 Maisons-Alfort, Ranska). Lisätietoja: <https://www.anses.fr/en/content/4th-med-vet-net-association-international-conference>
- ANSES on julkaissut sivuillaan esitteen FR:n ja EFSA:n välisestä yhteistyöstä "*French cooperation with EFSA*", jossa kuvataan näiden kahden välisiä yhteistyökanavia ja -työkaluja: <https://www.anses.fr/sites/default/files/documents/Plaque CO EFSA ANSES EN.pdf>
- DEn informoi maaliskuussa järjestämästään FP -symposiumista ja keittiöhygieniää käsittelevästä videosta "*What to do with the chicken?*": http://www.bfr.bund.de/en/what_to_do_with_the_chicken_-192793.html
- DE/BfRn lähettämään EU-Almanakkaa koskevaan kyselyyn jätettiin kirjalliset vastaukset DEn edustajalle

Noin neljäsosa kokouksen esityksistä pidettiin (ihan ymmärrettävästi) puhelimen välityksellä. Tämä oli kuulijoille kuitenkin hieman haastavaa seurattavaa: kun dioja siirrettiin Mallorcalle ja puhe tuli Parmasta ilman näköyhteyttä kokoukseen, eivät nämä kaksi läheskään aina kulkeneet (hyvästä yrityksestä huolimatta) "käsi kädessä". Osasta esityksistä oli siksi vaikeaa saada kaikkea mahdollista irti.

Myös aiheista keskustelut jäivät vähän tyngiksi, koska meidän piti siirtyä asialistalla eteenpäin, jotta kokouksen aikataulu ei menisi sekaisin.

Seuraavat FP -kokoukset:

- ✓ 24th 13.10.2015 IT (Milano): yhteiskokous AFn kanssa.
- ✓ 25th 18–19.11.2015 IT (Parma)